

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
Office of the National Economic and Social Development Council

ธันวาคม 2562

Policy Brief

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แนวทางการขยายผลการจัดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กรณีศึกษา: การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่ปรึกษา

นางสาวจินางค์กูร โรจนนันต์
นางสาวรรรณ พลิตามิน
นางสาวกานดา ชูเชิด
นางสาวมนต์ทิพย์ สัมพันธ์วงศ์

รองเลขาธิการฯ
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม
ผอ.กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม

คณะผู้จัดทำ

นางสาวภัทรพร เล้าวงศ์
นางสาวสุนิสา คำแก้ว
นางสาวเมฆขลา ทองวิไล
นางสาวปาริชาติ เป็นวงษ์

ร่วมกับ

นายเอียน พอร์ตเตอร์
(Ian Porter)
นางอัมพร ลูทิตานนท์ รีเกิ้ล
มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา

ปฐมวัย ... ช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตที่สำคัญที่สุดของชีวิต

เป็นที่ยอมรับทั่วโลกแล้วว่าการส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่ช่วงปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการสร้างรากฐานทั้งด้านการเติบโตและการพัฒนาการให้กับเด็ก อีกทั้ง ยังเป็นการบ่มเพาะคุณลักษณะบางประการที่จะติดตัวเด็กไปตลอดช่วงชีวิต รวมถึงผลการศึกษาวิจัยทางประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) บ่งชี้ว่า การพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้าในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นช่วงที่มีพัฒนาการสูงสุดที่จะนำไปสู่การจัดการชีวิตให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ James J. Heckman ผู้ได้รับรางวัลโนเบล สาขาเศรษฐศาสตร์ ปี 2000 ยังระบุด้วยว่า การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว

สำหรับในระดับนโยบายของประเทศไทยนั้น ประเด็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยถูกให้ความสำคัญมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2551 ต่อมาถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ซึ่งได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และล่าสุดในปี 2562 มีการตราพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาสมกับวัย มีอุปนิสัยใฝ่ดี มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถซึมซับสุนทรียะและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ เคารพคุณค่าของบุคคลอื่น มีจิตวิญญาณของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาค และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและ

พลเมืองโลก และได้ถูกนำมากำหนดไว้ในเป้าหมายและแนวทางทั้งในยุทธศาสตร์ชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นที่เด็กต้องได้รับการดูแลในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ อาหาร และโภชนาการ การดูแลที่เหมาะสมจากครอบครัว การปกป้องคุ้มครอง และการได้รับโอกาสการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

อย่างไรก็ดี แม้ว่าประเทศไทยจะทำได้ดีในเรื่องการเตรียมพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมถึงการสนับสนุนที่เข้มแข็งจากกระทรวงสาธารณสุข อีกทั้ง ปัจจุบันเด็กเกือบทุกคนในช่วงอายุ 2-5 ปี จะสามารถเข้าถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่จัดโดยรัฐและเอกชน แต่การได้เข้าสู่วัยการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยดังกล่าว ยังไม่สามารถสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับเด็กอีกหลายคนได้

ดังนั้น เอกสารฉบับนี้จะมุ่งเน้นไปที่ประเด็นการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้การนำร่อง การยกระดับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นกรณีศึกษา เพื่อต่อยอดเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขยายผลการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้ทั่วประเทศ ซึ่งมีข้อได้เปรียบในเรื่องความใกล้ชิดกับคนในพื้นที่ รวมถึงความยืดหยุ่นและอิสระในการบริหารจัดการระดับหนึ่ง ซึ่งจะเป็นหนึ่งในคำตอบสำคัญในการสร้างและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมสู่การศึกษาในระยะถัดไป นำไปสู่การพัฒนาทุนมนุษย์ที่สัมฤทธิ์ผลในที่สุด

จำนวนเด็กปฐมวัยของประเทศไทย

จำนวนเด็กเกิดใหม่
ในประเทศไทยลดลงอย่าง
ต่อเนื่อง โดยมีเด็กเกิด
ประมาณปีละ 7 แสนคน
แต่หากรวมทุกช่วงอายุ
ของกลุ่มเด็กปฐมวัย จะมี
เด็กปฐมวัยที่ต้องได้รับการ
พัฒนาจำนวนถึงกว่า
4 ล้านคน ในแต่ละปี

ตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ได้ให้นิยามของ ‘เด็กปฐมวัย’ ว่าหมายถึงเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าหกปีบริบูรณ์ และให้หมายรวมถึงเด็กซึ่งต้องได้รับการพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากสถิติเด็กไทยในวัยแรกเกิดถึงก่อนครบ 6 ปีบริบูรณ์ พบว่ามีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากจำนวน 4.34 ล้านคน ในปี 2559 ลดลงเหลือ 4.06 ล้านคน ในปี 2561 ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทยที่เข้าสู่สังคมสูงวัย โดยครอบครัวส่วนใหญ่มีบุตรน้อยลง

จำนวนประชากรเด็กปฐมวัย ปี 2559-2561

(หน่วย:คน)

อายุ	2559	2560	2561
< 1 ปี	627,185	620,066	589,954
1 ปี	679,283	655,161	649,960
2 ปี	722,529	683,536	659,436
3 ปี	741,007	725,867	686,853
4 ปี	795,016	742,948	727,897
5 ปี	779,069	796,090	744,222
รวม	4,344,089	4,223,668	4,058,322

ที่มา: http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php

ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย (มท.)

การพัฒนาที่ผ่านมา พบว่า...

เด็กอายุ 3 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่เข้าถึงการศึกษাপฐมวัยได้เกือบทั้งหมด

จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยรูปแบบต่าง ๆ

จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	ประชากร	นักเรียน	% นักเรียนต่อประชากร
2	683,536	268,557	39.29
3	725,867	659,299	90.83
4	742,948	951,616	128.09
5	796,090	801,022	100.62

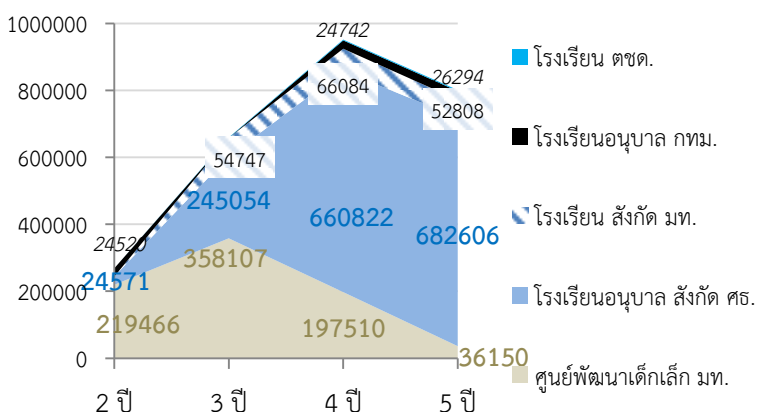
ที่มา: ประมวลโดย สศช. จากข้อมูลประชากร มท. ปี 2560 และนักเรียนอนุบาลในสังกัด ศธ. ตชด. จากสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2559-2560 (จำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2560) และข้อมูลนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปี 2560 จาก มท.

จากสถิติการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) และข้อมูลประชากรและข้อมูลนักเรียนจำแนกตามอายุของกระทรวงมหาดไทย (มท.) พบว่าอัตราการเข้าเรียนของเด็กกลุ่มอายุ 2 ปี อยู่ที่ประมาณร้อยละ 39.3 ของประชากรวัยดังกล่าว ขณะที่เมื่อเด็กเริ่มโตขึ้น คืออายุ 3 ปี มีอัตราการเข้าเรียนสูงถึงร้อยละ 90.8 และเด็กอายุ 4-5 ปี มีอัตราการเข้าเรียนมากกว่าร้อยละ 100 ทั้งนี้ เนื่องจากมีจำนวนเด็กนอกช่วงอายุนักเรียนในระดับดังกล่าวอยู่ด้วย

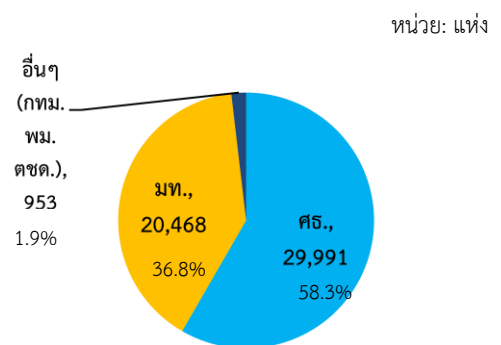
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. เป็นแหล่งรองรับการพัฒนาเด็กในช่วงอายุ 2 – 3 ปี ก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นอนุบาล

เด็กในช่วงวัย 2-3 ปี ส่วนใหญ่จะเข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) สังกัดกระทรวงมหาดไทย และจะมีการย้ายไปเรียนชั้นอนุบาลทั้งโรงเรียนในสังกัด มท. และอื่น ๆ โดยในช่วงอายุ 4-5 ปี เด็กส่วนใหญ่จะเข้าเรียนในชั้นอนุบาล 2 และ 3 ภายใต้โรงเรียนในสังกัด ศธ. ทั้งนี้ มีสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มากที่สุด จำนวน 29,991 แห่ง รองลงมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย (มท.) (สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น) จำนวน 20,468 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีในสังกัดกรุงเทพมหานคร 440 แห่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 302 แห่ง และสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อีกจำนวน 211 แห่ง (ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นไป กระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศนโยบายไม่รับเด็กอายุ 3 ปี เข้าเรียนชั้นอนุบาล 1 ต่อไป โดยจะให้หน้าที่ดังกล่าว เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)) ส่งผลให้ อปท. จะยังมีบทบาทมากขึ้นต่อการดูแลเด็กเล็ก

จำนวนนักเรียนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดต่าง ๆ

จำนวนสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จำแนกตามสังกัด

ที่มา: สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2559-2560 และข้อมูลนักเรียนใน ศพด. รายอายุ จากแบบรายงานข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รายงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2561

อย่างไรก็ตาม ผลการพัฒนายังไม่ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้

เด็กเกือบร้อยละ 50 มีการเจริญเติบโตของร่างกายไม่เต็มที่

อัตราของเด็กอายุ 0 – 5 ปี สูงดีสมส่วน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2559 อยู่ที่ร้อยละ 47.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 50.7 ในปี 2561

เด็กปฐมวัยประมาณร้อยละ 30 ที่ยังมีพัฒนาไม่สมวัย

จากการสำรวจของกรมอนามัยระหว่างปี 2542 – 2560 พบว่ามีเด็กปฐมวัยถึงประมาณร้อยละ 30 ที่ยังมีพัฒนาไม่สมวัย ซึ่งถือเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องสนับสนุนการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กปฐมวัยเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพพร้อมรับการเรียนรู้ในช่วงถัดไป

คุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ในภาพรวมอยู่เพียงในระดับพอใช้

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) พบว่าคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ในภาพรวมอยู่เพียงในระดับพอใช้ และมี ศพด. ร้อยละ 10.8 ที่ต้องปรับปรุง/ปรับปรุงเร่งด่วน

กรอบการพัฒนา ... องค์ประกอบสู่การพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในการสร้างการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพได้อย่างแท้จริง

รายงาน World Development Report ของธนาคารโลกในปี 2018 เน้นย้ำความแตกต่างของ *การได้ไปโรงเรียนว่ามีได้รับประกันในการนำไปสู่การเรียนรู้* ซึ่งประเทศไทยน่าจะเป็นหนึ่งประเทศที่เกิดสถานการณ์นี้ ที่ถึงแม้การพัฒนาที่ผ่านมาจะทำให้เด็กได้เข้าโรงเรียนในอัตราที่เพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่าเด็กจำนวนมากไม่ได้รับการเรียนรู้เท่าที่ควร ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพนอกจากการเตรียมเด็กก่อนเข้าสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมแล้ว การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กให้เกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย 3 เรื่องหลัก (ทักษะครู ความพร้อมด้านกายภาพ และการกำกับดูแล) และ 3 ปัจจัยหนุนเสริม (หลักฐานเชิงประจักษ์ การประเมินผลการเรียนรู้ ความตระหนักของทุกภาคส่วน) ดังนี้

กรอบการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการสร้างการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

กลไกการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้ อปท. ในปัจจุบัน

1. กลไกในระดับนโยบาย

ในระดับนโยบาย มีทั้งการออกกฎหมายหลักสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเมื่อปี 2562 โดยมีคณะกรรมการระดับชาติเป็นผู้กำหนดแนวทางและติดตามประเมินผล นอกจากนี้ ยังมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้ในกฎหมายอื่น ๆ

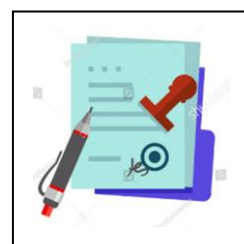
การพัฒนาเด็กปฐมวัยถูกกำหนดไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญฯ ยุทธศาสตร์ชาติ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 และ (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ... ที่ได้ระบุเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้อย่างชัดเจน โดยที่กฎหมายฉบับแรกเน้นเป้าหมายเชิงภาพรวม ขณะที่ ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ระบุคุณลักษณะที่ต้องการในระดับที่ละเอียดมากขึ้น สรุปดังนี้

รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2560	พัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย
ยุทธศาสตร์ชาติ	เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน
พ.ร.บ. การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562	มีพัฒนาการที่รอบด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย ใฝ่ดี มีคุณธรรม เคารพคุณค่าของผู้อื่น มีจิตวิญญาณของการอยู่ร่วมกัน มีสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถซึมซับสุนทรียะและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้
ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฯ	(ช่วงอายุ 1-3 ปี) ฝึกฝนให้ช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น เรียนรู้ผ่านการเล่น การสังเกตและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม เรียนรู้การสร้างวินัย เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น เริ่มรู้จักเผื่อแผ่ (ช่วง 3-6 ปี) ฝึกฝนให้เกิดสมาธิอย่างต่อเนื่อง รู้จักระมัดระวังภัยอันตราย ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย เคารพกติกา เห็นคุณค่าและมั่นใจในตนเอง รับรู้ความแตกต่าง รู้จักริเริ่มสร้างสรรค์ รับรู้ความงามทางศิลปะ มีทักษะการคิดพื้นฐาน สามารถสังเกต จัดกลุ่ม เปรียบเทียบ เข้าใจการนับจำนวน จัดกลุ่ม เปรียบเทียบ และแยกแยะได้ตามวัย รู้จักสังคม/วัฒนธรรมไทย เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับโลก ซึ่งรวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

2. กลไกการนำลงสู่การปฏิบัติ

มีทั้งเครื่องมือในเรื่องการทำแผนปฏิบัติการ การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และการตั้งมาตรฐานมากำกับคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่ง

จากการกำหนดเป้าหมายและแนวทางในระดับนโยบายดังกล่าว การขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่การปฏิบัติมีกลไก 3 กลไกสำคัญที่เชื่อมโยง/บูรณาการการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดการขับเคลื่อนร่วมกัน ได้แก่

1) **แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2561 - 2564** ซึ่งอยู่ระหว่างปรับแก้ตามแผนแม่บทและเสนอมายัง สศช. เพื่อนำเสนอ ครม. ต่อไป มีแนวทางใน 3 เรื่องหลัก ได้แก่ (1) โฆษณาการและสุขภาพ (2) ปกป้องคุ้มครองเด็ก (3) ส่งเสริมพัฒนาการ ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) การจัดและการให้เด็กเข้าถึงบริการที่พัฒนาเด็กปฐมวัย (2) การพัฒนาบทบาทความเป็นพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูและบทบาทของครอบครัว (3) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการพัฒนาเด็กปฐมวัย (4) การจัดระบบข้อมูลและตัวชี้วัด (5) การปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยและการดำเนินการตามกฎหมาย (6) การวิจัยพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ (7) การบริหารจัดการ การสร้างกลไก การประสานการดำเนินงานและการติดตามประเมินผล โดยมีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคน ซึ่งหมายถึงเด็กทุกคนที่อยู่ในประเทศไทย รวมถึงเด็กที่เป็นลูกแรงงานต่างชาติดและเด็กที่ไม่ได้มาจากครอบครัวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ต้องได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน อย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพ ตามวัย และต่อเนื่อง และสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ การศึกษา และสวัสดิการสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน

2) **บันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบูรณาการความร่วมมือการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต** (กลุ่มเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุ) ลงวันที่ 30 มีนาคม 2560 โดย 4 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) กระทรวงมหาดไทย (มท.) และกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ร่วมกันดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์เพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเป็นพลเมืองที่มีวินัย ตื่นรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน พลเมืองโลก ตามกรอบการบูรณาการความร่วมมือการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตในกลุ่มเด็กปฐมวัย 4 H ประกอบด้วย (1) Heart ดี มีวินัย (2) Head เก่ง (3) Hand ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ และ (4) Health แข็งแรง

3) **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561** เพื่อให้มีมาตรฐานที่ใช้กับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเพียงมาตรฐานเดียว สำหรับเป็นเครื่องมือในการประเมินคุณภาพใน 3 ด้านอย่างมีเอกภาพ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ / 26 ข้อ (2) ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ / 20 ข้อ (3) คุณภาพเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเด็กแรกเกิด-2 ขวบ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ / 7 ข้อ เน้นการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย และกลุ่มเด็กอายุ 3-6 ขวบ (ก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ / 22 ข้อ เน้นการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย มีสุขนิสัยที่เหมาะสม มีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว อารมณ์ จิตใจสติปัญญา ภาษา และการสื่อสาร ทั้งนี้ จากการสอบถามกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบว่า มาตรฐานท้องถิ่นที่ใช้อยู่เดิมค่อนข้างสอดคล้องกับมาตรฐานแห่งชาติฉบับใหม่ อีกทั้ง เกณฑ์ของมาตรฐานฉบับใหม่จะกระชับกว่าของเดิมที่มีอยู่ ซึ่งน่าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินมากยิ่งขึ้น รวมถึงท้องถิ่นจะใช้มาตรฐานฉบับใหม่เป็นแนวสำหรับการประเมินภายในและภายนอก โดยที่การประเมินภายนอกศูนย์เด็กเล็กตามมาตรฐานใหม่ โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เริ่มดำเนินการในปี 2562 และคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2563

3. กลไกการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น

ท้องถิ่นมีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีการตั้งกลไกกลางของแต่ละพื้นที่ รวมถึงมีการรับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาปรับใช้เพิ่มเติม

เดิมการพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี มีเจ้าภาพดำเนินการอยู่หลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นกรมการพัฒนาชุมชน สังกัดกระทรวงมหาดไทย กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ที่ดำเนินการในวัด/มัสยิด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ดำเนินการในเรื่องการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ จนกระทั่งในปี 2545 หน่วยงานต่าง ๆ จึงถ่ายโอนให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจาก 2 ส่วนหลัก ได้แก่ งบอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (อาทิ เงินเดือน ค่าตอบแทนครู ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ค่าจัดการเรียนการสอน (รายหัว) อาหารเสริม (นม) อาหารกลางวัน) และเงินรายได้ของ อปท. โดยมีการบริหารจัดการที่สำคัญ ดังนี้

โครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

มีคณะกรรมการในการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชน/อปท. โดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทน อปท. ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีนายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายฯ มอบหมายเป็นประธาน ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดที่รับถ่ายโอนจากกรมการศาสนาให้เจ้าอาวาสหรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นประธาน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

มีการกำหนดหลักสูตรแกนกลาง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2560 เน้นการพัฒนาเด็กรอบด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม การพัฒนาความคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การคิดแก้ปัญหา ฯลฯ นอกจากนั้น ยังมีหลักสูตรทางเลือกที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำมาใช้ร่วมกับหลักสูตรแกนกลาง เช่น หลักสูตรมอนเตสซอรี ซึ่งเน้นพัฒนาการและศักยภาพสูงสุดของเด็กด้วยการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หลักสูตรวอลดอร์ฟ เน้นเรื่องการเชื่อมโยงจินตนาการกับธรรมชาติ โดยมีมุมมองว่าเด็กควรได้เล่นอย่างอิสระ หลักสูตรนีโอฮิวแมนนิส เน้นการพัฒนาคนแนวใหม่ด้วยวิธีการด้านบวกในทุก ๆ ด้านเพื่อให้เป็นคนที่พึ่งตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ หลักสูตร “โฮสโคป” มุ่งเน้นการเสริมสร้างพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย ให้เด็กคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น มีทักษะทางสังคม เข้าใจการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

กลไกร่วมอื่น ๆ ในส่วนของการพัฒนาเด็กปฐมวัยในระดับท้องถิ่น มีกลไกสนับสนุนที่ค่อนข้างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นตัวศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเอง ซึ่งรับดูแลเด็กอายุ 2-5 ปี ศูนย์พัฒนาครอบครัว รพ.สต. อสม. ที่เชี่ยวชาญด้านแม่และเด็ก บ้าน วัด ชุมชน และผู้เล่นอื่น ๆ ที่แต่ละพื้นที่มีลักษณะเฉพาะตัวในการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงการบูรณาการโครงการที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่ อาทิ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การให้บริการอนามัยโรงเรียนของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ โปรแกรม Thai school lunch ในการทำอาหารให้เด็ก

อะไรที่ยังเป็นช่องว่างการพัฒนาที่สำคัญ?

จากกรอบการพัฒนาและกลไกในปัจจุบันข้างต้น คำถามสำคัญคืออะไรที่ยังเป็นช่องว่างที่ต้องได้รับการเติมเต็ม ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลการนำร่องการยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ พบความท้าทายสำคัญ ดังนี้

- 1. ครูและผู้ดูแลเด็ก** ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละศูนย์จะมีครูที่จบด้านปฐมวัยหนึ่งคนและครูผู้ดูแลอีก 1-2 คน อย่างไรก็ตาม *ครูหรือผู้ดูแลเด็กยังไม่สามารถจัดการความท้าทายในห้องเรียนและส่งเสริมทักษะให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ได้รับการพัฒนา/ฝึกอบรมในระดับต่ำ โดยเฉพาะการฝึกอบรมควบคู่กับการปฏิบัติงาน (In-service training) และการโค้ชและการมีระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring)* ซึ่งจากประสบการณ์ของหลายประเทศที่มีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพได้รับการพิสูจน์แล้วว่า การได้รับวุฒิการศึกษาในเรื่องปฐมวัยอย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่ยังจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาและฝึกอบรมที่มีคุณภาพ พร้อมกับมีระบบพี่เลี้ยงและการโค้ชในช่วงการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเทศไทยยังขาดอยู่มาก นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายในเรื่องการย้ายงานของครูและผู้ดูแลเด็ก เนื่องจากความก้าวหน้าทางอาชีพในท้องถิ่นมีค่อนข้างจำกัด ส่งผลให้การพัฒนาเด็กและครูอาจขาดความต่อเนื่อง
- 2. ระบบการติดตามและประเมินผล** แม้ว่าในเชิงนโยบายได้ตระหนักถึงความสำคัญของการติดตามและประเมินผลผ่านการพัฒนาเป็นมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เมื่อปี 2561 เรียบร้อยแล้ว โดยที่ท้องถิ่นมีนโยบายนำใช้มาตรฐานดังกล่าวกับทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่าสองหมื่นแห่งโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2563 อย่างไรก็ตาม *มาตรฐานดังกล่าวค่อนข้างมีความซับซ้อนและประกอบด้วยหลายตัวชี้วัด* โดยที่อาจยังขาดการสื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ครูและผู้ดูแลเด็กซึ่งต้องมีหน้าที่ดังกล่าว อีกทั้ง อาจยังต้องสร้างระบบในการกำกับดูแลด้านเทคนิคเพื่อให้เกิดการเก็บข้อมูลที่ได้คุณภาพ รวมถึงมีแนวทางชัดเจนในการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในเชิงนโยบายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไป
- 3. กลไกการกำกับดูแลและความชัดเจนเรื่องกฎระเบียบในการเลือกแนวทางพัฒนา** ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งจะมีกลไกของคณะกรรมการการศึกษาซึ่งมีผู้ปกครองและคนในชุมชนอื่น ๆ เป็นกรรมการ แต่กรรมการหลายท่านยังขาดองค์ความรู้ นอกจากนี้ ในหลายท้องถิ่นยังมีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มาดูแลเรื่องการศึกษาโดยเฉพาะแต่ยังขาดการสนับสนุนที่เป็นแนวทางการพัฒนาอย่างเพียงพอด้วยเช่นกัน ตลอดจนยังขาดความชัดเจนในเรื่องบทบาทและหน้าที่ของสองกลไกดังกล่าว ส่งผลให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวนมากยังขาดระบบการบริหารจัดการ/การกำกับดูแลที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ
- 4. งบประมาณ** เมื่อวิเคราะห์งบประมาณที่จัดสรรให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละศูนย์ ทั้งในส่วนของงบประมาณกลางและงบประมาณจากส่วนท้องถิ่น พบว่า รัฐมีการจัดสรรงบให้เฉลี่ยประมาณ 1 ล้านบาทต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างไรก็ตาม *เมื่อพิจารณาจากงบประมาณที่ถูกจัดสรรให้กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในเชิงคุณภาพมากนัก* โดยส่วนใหญ่จะเน้นไปที่งบประมาณในการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข การสนับสนุนค่าใช้จ่ายรายหัวในการจัดการศึกษา และการอุดหนุนอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า งบประมาณที่จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพด้านการเรียนรู้คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับงบประมาณด้านอื่น ๆ ได้จัดสรรให้ อาทิ งบด้านฝึกอบรมครูและพี่เลี้ยงเด็กปีละ 2 ครั้ง จะอยู่ที่

ประมาณ 6,000 ต่อคน งบประมาณด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ (Coaching) ให้กับครูและผู้ดูแลจะอยู่ที่ประมาณ 48,000 ต่อคน (ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) งบประมาณด้านการยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ทำงานด้านปฐมวัยและการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับพ่อแม่ จะอยู่ที่ประมาณ 10,000 บาทต่อแห่ง) นอกจากนี้ เนื่องจากปัจจุบันมีการเผยแพร่แนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยหลายรูปแบบ โดยที่หลายท้องถิ่นยังไม่มี ความมั่นใจว่าจะมีอิสระในการเลือกรับแนวทางหนึ่ง ๆ มาใช้ได้มากนักน้อยเพียงใด หากใช้เงินงบประมาณแผ่นดินในการดำเนินการ

5. **การตระหนักของสังคมในวงกว้าง** การพัฒนาเด็กปฐมวัยได้รับความสำคัญในระดับนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง แต่ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ รวมถึงสังคมในภาพรวมยังไม่มากพอที่จะสร้างแรงกดดันทางสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1

มีระบบฝึกอบรมและระบบให้คำปรึกษาแนะนำ (Coaching) /ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) ที่มีคุณภาพให้ครูและผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่องให้กับทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งวิเคราะห์สังเคราะห์ประสบการณ์ที่มีการนำร่องในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางฝึกอบรมพร้อมเงื่อนไขที่เหมาะสมต่อการนำใช้ระบบต่าง ๆ ร่วมด้วย รวมถึงพัฒนาแนวทางการขยายผลให้ครอบคลุมทุกจังหวัด โดยใช้กลไกในพื้นที่คือคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏในการร่วมรับผิดชอบพัฒนาและฝึกอบรมหลังจบการศึกษา (In-service training) และเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้ครูและผู้ดูแลเด็กในระบบอย่างต่อเนื่อง โดยอาจต้องเพิ่มเติมการสนับสนุนการพัฒนาระบบเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญและการบริหารจัดการที่เพียงพอให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏ อีกทั้ง ปัจจุบันพบว่าจำนวนผู้เข้าศึกษาต่อในสาขาปฐมวัยลดลงอย่างต่อเนื่อง ในทิศทางเดียวกับการลดลงของการเกิด ส่งผลให้น่าจะเป็นโอกาสสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏในการปรับบทบาทรองรับการฝึกอบรมในลักษณะ in-service ได้เพิ่มเติม นอกจากนี้ ควรพิจารณาผสมผสานการนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการฝึกอบรมดังกล่าว อีกทั้ง พัฒนาระบบการสร้าง

ความก้าวหน้าทางอาชีพที่จูงใจกับครูและผู้ดูแลเด็กของท้องถิ่นเพิ่มเติม

2

พัฒนาระบบที่ช่วยในการติดตามการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของเด็ก โดยสร้างแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญในการติดตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่ชัดเจน รวมถึงการสร้างความเข้าใจในเกณฑ์คะแนนและวิธีการเก็บข้อมูลซึ่งต้องฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลดังกล่าว รวมถึงการมีระบบเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ลงรายละเอียดได้ในระดับรายบุคคล ตลอดจนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของมาตรฐานฯ กับระบบการวัดประเมินที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Development Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ของกระทรวงสาธารณสุข หรือการเก็บข้อมูล Multiple Indicators Survey: MICS ของสำนักงานสถิติแห่งชาติและ UNICEF โดยควรมีการนำร่องระบบเก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำมาปรับปรุงสู่การดำเนินงานในสำหรับทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

3

ยกระดับการนำไปสู่ประสิทธิผลของเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ตั้งแต่คณะกรรมการด้านการศึกษาในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่รับผิดชอบกำกับดูแลศูนย์เด็กเล็ก โดยพัฒนาระบบฝึกอบรมและแนะแนวเพิ่มเติม ตั้งแต่การสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ที่ถูกต้อง การสนับสนุนการทำงานร่วมกับครูและผู้ดูแลเด็กในเรื่องการติดตามการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งเรื่องการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์และการจัดกิจกรรม ตลอดจนการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่พ่อแม่/ผู้ปกครอง

4

สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ทุกภาคส่วนและในระดับสังคมโดยรวม
 การพัฒนาเด็กปฐมวัยได้รับความสำคัญในระดับนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง แต่การแปลงเป้าหมายเชิงนโยบายดังกล่าวสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างกว้างขวางในทุกพื้นที่ ซึ่งจากกรณีตัวอย่างประจักษ์แล้วว่าจำเป็นต้องอาศัยคนทุกภาคส่วน ไม่แต่เฉพาะผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการสร้าง influential อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ ซึ่งต้องอาศัยการสร้างการรับรู้และการให้เห็นถึงความสำคัญหรืออาจขยายไปถึงผู้เล่นอื่น ๆ อาทิ โรงเรียนนานาชาติ ที่อยากให้การสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัย อีกทั้งถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม CSR นอกจากนี้ ต้องสร้างความตระหนักให้กับสังคมในภาพรวมเพิ่มเติมเพื่อเป็น Momentum ในการสร้างพลังการขับเคลื่อนให้ไปในทิศทางที่ต้องการ และสัมฤทธิ์ผล ซึ่งต้องอาศัยทั้งท้องถิ่น จังหวัด และภาคส่วนอื่น ๆ

5

วิเคราะห์และกำหนดกรอบการลงทุนที่จำเป็น
ต่อมาตรการที่ต้องดำเนินการในส่วนต่าง ๆ
ในการนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณด้านศึกษาค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ หากแต่อาจต้องปรับเพิ่มสัดส่วนสำหรับการพัฒนาในระดับปฐมวัยมากขึ้น โดยที่วิเคราะห์งบประมาณที่จำเป็นสำหรับการสนับสนุนเชิงคุณภาพที่ยังขาดอยู่ โดยเฉพาะเรื่องการฝึกอบรม การให้คำแนะนำ/ปรึกษา และการมีระบบพี่เลี้ยงให้กับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง การอบรม/สร้างการเครือข่ายการเรียนรู้กับคณะกรรมการในการบริหารจัดการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้านการศึกษาอื่น ๆ ตลอดจนงบประมาณในการพัฒนาระบบติดตามพัฒนาการทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็ก นอกจากนี้ ควรสร้างความชัดเจนในเรื่องกฎระเบียบการใช้งบประมาณว่าเปิดกว้างต่อการเลือกรับแนวทางพัฒนาหนึ่ง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด

โดยสรุป ข้อเสนอในรายงานฉบับนี้เป็นการพัฒนาข้อเสนอแนะเพื่อการยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของท้องถิ่นที่มีกว่าสองหมื่นแห่งให้เป็นสถานที่เรียนรู้คุณภาพได้อย่างทั่วถึงในการส่งต่อเด็กกว่าแปดแสนคนสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยมีค่านัดสำคัญ ได้แก่ ระบบการฝึกอบรมและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง การติดตามการพัฒนาระดับผลลัพธ์บนหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีการเก็บข้อมูลที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบ การยกระดับสมรรถนะด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ความตระหนักของสังคมในภาพรวมที่เป็นพลังมากพอต่อการขับเคลื่อน และการมีกรอบการลงทุนขึ้นพื้นฐานที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนารอบด้านและคุณลักษณะตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านอื่น ๆ ที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ โภชนาการ การดูแล และการคุ้มครองให้อยู่รอดปลอดภัย ซึ่งต้องมีการพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอื่น ๆ ต่อไป ●●●